

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1986-1987

13 NOVEMBER 1986

**Voorstel van wet tot wijziging van artikel 24
van de wet van 20 juli 1971 op de begraaf-
plaatsen en de lijkbezorging**

(Ingediend door mevrouw Truffaut c.s.)

TOELICHTING

De lijkverbranding en de bewaring of uitstrooiing van de as worden geregeld in Hoofdstuk II, Afdeling 3, van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging waarvan artikel 24 luidt als volgt :

« Onverminderd het bepaalde in het tweede lid, wordt de as van de verbrande lijken in urnen geplaatst die binnen de omheining van een begraafplaats :

- a) op ten minste tien centimeter diepte worden begraven;
- b) of in een columbarium worden bijgezet.

De as van de verbrande lijken kan worden uitgestrooid op een daartoe bestemd perceel van de begraafplaats.

De Koning kan andere wijzen van uitstrooiing van de as bepalen. »

*
**

Sedert 1971, toen de lijkverbranding van de afgestorvenen nog niet zo lang werd toegepast, heeft een hele evolutie plaatsgevonden en heeft het gebruik zich algemeen verbreid. Op het verzoek om de as ook elders dan binnen de omheining van een begraafplaats te mogen bewaren of uitstrooien, zou dan ook gunstig moeten worden beschikt.

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1986-1987

13 NOVEMBRE 1986

**Proposition de loi modifiant l'article 24 de la
loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et
sépultures**

(Déposée par Mme Truffaut et consorts)

DEVELOPPEMENTS

L'incinération et la disposition des cendres sont actuellement fixées par le chapitre II, section 3, de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et les sépultures, dont l'article 24 est libellé comme suit :

« Sans préjudice de l'alinéa 2, les cendres des corps incinérés sont recueillies dans des urnes, lesquelles sont, dans l'enceinte d'un cimetière :

- a) soit inhumées à au moins dix centimètres de profondeur ;
- b) soit placées dans un columbarium.

Les cendres des corps incinérés peuvent être dispersées sur une parcelle du cimetière réservée à cet effet.

Le Roi peut prévoir d'autres modes de dispersion des cendres. »

*
**

Depuis 1971, époque où l'incinération des défunts n'était qu'à ses débuts, il y a eu une évolution constante et une généralisation du phénomène. Il semble indiqué de rencontrer une demande en faveur de la disposition des cendres en d'autres endroits que dans l'enceinte d'un cimetière.

In 1983 hebben volksvertegenwoordigers uit het Noorden des lands in een wetsvoorstel vorm gegeven aan de wens van vele zeelieden, vissers en anderen die in nauw contact met de zee leven, om hun stoffelijk overschot te laten verbranden en de as nadien op zee uit te strooien [Gedr. St. Kamer, 118 (1981-1982), nrs. 1 tot 5].

Dat wetsvoorstel blijkt nog altijd niet te zijn aangenomen.

Anderzijds worden gemeentelijke mandatarissen belast met de burgerlijke stand, evenals verenigingen die lijkverbranding voorstaan, benaderd door families die in het bezit willen komen van de urnen met de as om ze in een particuliere eigendom bij te houden of om de as in de vrije natuur uit te strooien, op een plaats daartoe speciaal aangewezen door de afgestorvene.

Zij wijzen erop dat iemand hoopt zijn as te zien uitstrooien op het lapje grond dat hij achter zijn huis onderhield, terwijl een ander daarvoor het bos heeft bestemd waarin hij zo graag ging wandelen. Een derde geeft in navolging van de zeelieden dan weer de voorkeur aan een waterplas van een zekere omvang (een meer, een vijver) waaraan hij gevoelsmatig is gehecht en nog anderen wensen dat hun urne in de familiewoning wordt bewaard, of ingemetseld in het fundament van de woning die door hun nakomelingen gebouwd wordt.

Dat de Franse wetgeving rekening houdt met wensen van deze aard, blijkt uit de volgende tekst :

« Na verbranding van het lijk wordt de urne ... aan de familie overhandigd die ze naar believen in een graf, een columbarium, een openbare of particuliere eigendom kan deponeren. »

**

De Kamercommissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar ambt heeft in 1982 en 1983 het wetsvoorstel behandeld tot wijziging van artikel 24 van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging met het doel de toepassingsfeer in verband met de uitstrooiing van de as te verruimen [zie Gedr. St. Kamer 118 (1981-1982), nrs. 1 tot 4].

Het wetsvoorstel van de heer Desutter, de amendementen van de heer Colla en het subamendement daarop van de heer De Beul strekten om de uitstrooiing van de as toe te laten :

— op de aan het Belgische grondgebied grenzende territoriale zee;

— op andere plaatsen.

De Regering diende daarop een amendement in, waarbij zij het eens was met de mogelijkheid om de as uit te strooien op de aan het Belgisch grondgebied grenzende territoriale zee, maar daarentegen de mogelijkheid verwierp om zulks « op andere plaatsen » te doen.

De mogelijkheid die aan de Koning zou geboden worden om de uitstrooiing van as toe te laten op andere plaatsen

En 1983, des députés du Nord du pays avaient traduit en propositions de loi le souhait de nombreux marins, pêcheurs et d'autres personnes en relation étroite avec la mer, de faire incinérer leur dépouille mortelle et de disperser ensuite leurs cendres en mer [(Doc. Chambre, 118 (1981-1982), n^{os} 1, 2, 3, 4 et 5].

A ce jour, la proposition semble ne pas avoir abouti.

D'autre part, des mandataires communaux responsables de l'état civil et des associations pour la crémation sont sollicités par des familles qui souhaitent entrer en possession de l'urne contenant les cendres, soit pour la déposer dans une propriété privée, soit pour en disperser les cendres en pleine nature, dans un endroit précis qui aurait été désigné par les vœux du défunt.

Ils signalent qu'une telle personne aspire à voir ses restes incinérés dispersés dans le coin de terre qu'elle entretenait derrière sa maison, telle autre dans la forêt où elle aimait se promener. Telle autre, à l'instar des gens de la mer, dans un plan d'eau d'une certaine étendue (lac, étang) où des raisons sentimentales l'attachaient, d'autres encore envisagent de déposer l'urne au foyer familial, ou scellée dans les fondations que la descendance construit.

Il faut noter que les aspirations de cette nature sont reconnues par la législation française libellée comme suit :

« Après crémation d'un corps, l'urne prévue ... est remise à la famille pour être déposée à sa convenance dans une sépulture, un columbarium ou une propriété publique ou privée. »

**

En 1982 et 1983, la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique de la Chambre des représentants s'est occupée d'une proposition de loi visant à modifier l'article 24 de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et les sépultures et d'en élargir le champ d'application en ce qui concerne la dispersion des cendres [cf. Doc. Chambre, 118 (1981-1982), n^{os} 1, 2, 3 et 4].

La proposition de loi de M. Desutter, les amendements de M. Colla, le sous-amendement présenté par M. De Beul à l'amendement de M. Colla visaient à ce que les cendres puissent être dispersées :

— sur la mer territoriale contiguë au territoire de la Belgique;

— en d'autres endroits.

L'amendement présenté à cette occasion par le Gouvernement reprenait la possibilité de disperser les cendres sur la mer territoriale contiguë au territoire de la Belgique, mais rejetait l'éventualité d'une dispersion « en d'autres endroits ».

En effet, la possibilité donnée au Roi d'autoriser la dispersion des cendres en d'autres endroits que dans l'enceinte d'un

dan binnen de omheining van een begraafplaats alsmede op andere manieren, zou namelijk afbreuk hebben gedaan aan de gemeentelijke autonomie.

**

Dit nieuwe voorstel strekt om in een geest van verdraagzaamheid, maar met inachtneming van de verordeningen in de gebieden die voor de uitstrooiing van de as zijn gekozen, aan de families een grotere keuzemogelijkheid te geven. Onaantastbare waarden zoals tact en eerbied voor de vrijheid van de anderen moeten eveneens een leidraad zijn bij de keuze van de toegelaten plaatsen.

Uit het wetsvoorstel van 1981-1982 nemen wij de mogelijkheid over om de as op zee te laten uitstrooien.

Op te merken valt dat sedert 1971 de Koning geen gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid die Hem in het laatste lid van artikel 24 is toegekend, en dat de rechtsgeleerden zich afvragen of de term « wijze » ook het begrip « plaats » omvat.

Om die reden hebben wij het nodig geoordeeld duidelijke wettelijke bepalingen in het dispositief van de wet op te nemen.

Ten einde rekening te houden met de bevoegdheid van de gemeente, willen wij het overhandigen van de as aan de familie en het deponeren of uitstrooien ervan op de door de afgestorvene aangewezen plaats afhankelijk maken van een gemeentelijke verordening. De gemeentebestuurders zijn de aangewezen personen om vast te stellen welke plaatsen op het grondgebied van hun gemeente geschikt zijn voor het ontvangen van de as. Dit is nog een argument, naast de bevoegdheid waarover de gemeente beschikt om hygiënische voorschriften uit te vaardigen, niet alleen op de begraafplaatsen, maar overal op haar grondgebied. Er dient dan ook een « uitstrooiingsvergunning » te worden ingevoerd waarop de plaats wordt aangeduid waar de as mag worden uitgestrooid.

Wat de uitstrooiing op de aan het Belgisch grondgebied grenzende territoriale zee betreft, kan worden gesteld dat « het verlenen van de toelating tot deze uitstrooiing niet onverenigbaar is met het statuut dat aan de territoriale zee wordt toegekend door het volkenrecht en onder meer door het Verdrag inzake de territoriale zee en de aansluitende zone, opgemaakt te Genève op 29 april 1958 en goedgekeurd door de wet van 29 juli 1971 ». [Voorstel van wet ingediend door de heer Desutter, Gedr. St. Kamer 118 (1981-1982) - nr. 1.]

De Koning dient dus in dit geval bevoegd te blijven om de voorwaarden te bepalen en de controles uit te oefenen.

**

cimetière et selon d'autres modes contrevenait au principe de l'autonomie communale.

**

L'actuelle proposition vise à un élargissement des choix offerts aux familles dans un esprit de large tolérance mais en tenant compte également du respect des règlements dans les aires choisies pour la dispersion des cendres. Les valeurs plus intangibles de décence et de respect de la liberté des autres auront aussi à guider le choix des endroits autorisés.

Nous reprenons dans la proposition de 1981-1982 la possibilité de faire disperser les cendres en mer.

Il faut noter que depuis 1971, le Roi n'a pas fait usage de l'habilitation prévue par le dernier alinéa de l'article 24 et que les auteurs se sont interrogés quant à savoir si le terme « mode » recouvrait la notion d'« endroit ».

C'est pourquoi nous avons cru nécessaire d'introduire des dispositions légales explicites dans le corps de la loi.

Afin de tenir compte de la compétence communale, nous faisons dépendre la restitution des cendres à la famille et le dépôt ou la dispersion dans l'endroit désigné par le défunt, d'un règlement communal. Les édiles communaux sont les plus aptes à déterminer les lieux adéquats à recevoir les cendres sur le territoire de leur commune. Cet argument est à ajouter au pouvoir conféré à la commune de réglementer la salubrité non seulement dans les cimetières mais partout dans l'ensemble du territoire communal. La création d'un « permis de disperser » mentionnant le lieu de dispersion serait indiqué.

Pour la dispersion sur la mer territoriale contiguë au territoire de la Belgique « l'octroi de l'autorisation de disperser les cendres des corps incinérés ailleurs que dans l'enceinte d'un cimetière, n'est pas incompatible avec le statut de la mer territoriale, tel qu'il est prévu par le droit international et notamment par la Convention sur la mer territoriale et la zone contiguë, faite à Genève le 29 avril 1958 et approuvée par la loi du 29 juillet 1971 ». (Proposition déposée par M. Desutter. Doc. Chambre 118 (1981-1982), n° 1.)

Il s'impose donc de maintenir en ce cas l'habilitation au Roi pour fixer les conditions et opérer les contrôles.

F. TRUFFAUT.

**

VOORSTEL VAN WET

ENIG ARTIKEL

Het voorlaatste lid van artikel 24 van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt vervangen als volgt :

« De as van de verbrande lijken kan :

— worden uitgestrooid op een daartoe bestemd perceel van de begraafplaats;

— worden uitgestrooid op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee onder de voorwaarden die de Koning bepaalt;

— in een urne worden overhandigd aan de familie of aan een door de afgestorvene aangewezen persoon om, binnen het raam van de gemeentelijke verordeningen, in een particulier eigendom te worden gedeponerd of in de vrije natuur te worden uitgestrooid. »

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE UNIQUE

L'avant-dernier alinéa de l'article 24 de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures est remplacé par la disposition suivante :

« Les cendres des corps incinérés peuvent être :

— dispersées sur une parcelle d'un cimetière réservée à cet effet;

— dispersées sur la mer territoriale contiguë au territoire de la Belgique, aux conditions que le Roi détermine;

— remises dans une urne à la famille ou à une personne désignée par le défunt pour être, dans le cadre des règlements communaux, déposée dans une propriété privée ou dispersées en pleine nature. »

F. TRUFFAUT.

A. DE BAERE.

R. COLLIGNON.